

Кафедра конституційного, адміністративного та
фінансового права

КУРСОВА РОБОТА

з дисципліни: «Господарське право»

на тему:

„Банкрутство як основний інститут відновлення
платоспроможності боржника»

Студентки 3 курсу ПР - 32 групи
Галузь знань 0304 «Право»
Напрямок підготовки 6.030401 «Правознавство»
Колодійчука Н.Р.
Керівник: к.ю.н., доц. Ментух Н.Ф.

Національна шкала _____
Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS _____

Члени комісії

_____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)
_____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)
_____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)

ТЕРНОПІЛЬ – 2018

ЗМІСТ

Вступ.....	3
Розділ I. Понятійний апарат розуміння банкрутства та неплатоспроможності.....	5
1.1. Історичний аспект правового регулювання банкрутства та неплатоспроможності.....	5
1.1.1. Виникнення та розвиток процедур банкрутства в Україні.....	7
1.2. Правове забезпечення регулювання інституту банкрутства та неплатоспроможності.....	9
1.3. Поняття, ознаки, функції, принципи банкрутства (неплатоспроможності).....	12
Розділ II. Застосування інституту відновлення платоспроможності боржника.....	18
2.1. Виникнення та причини неплатоспроможності (банкрутства).....	18
2.2. Заходи запобігання виникнення банкрутства та позасудові процедури.....	20
2.3. Судові процедури, які застосовуються щодо боржника	26
Розділ III. Відновлення платоспроможності при транскордонній неплатоспроможності та банкрутстві.....	29
Висновки	31
Список використаної літератури.....	33
Додатки.....	37

ВСТУП

Актуальність теми. Розвиток економічних відносини має суттєве значення для сьогоденного суспільства. Вони проявляються у різних сферах життя, тому забезпечені правовим регулюванням. Таке регулювання потрібно не тільки для підтримання нормального функціонування і розвитку економічних відносин, а також для виявлення проблем (з якими стикаються учасники економічних стосунків), їх вирішення, усунення. Для сьогоденних суб'єктів господарювання часто притаманний складний стан ведення господарської діяльності та господарський ризик – можливість (ймовірність) відхилення від мети, для досягнення якої приймалося господарське рішення. Реалізація ризиків може викликати невиправдані матеріальні витрати, збитки, а інколи набути і крайнього прояву - нездатності суб'єкта підприємництва виконувати свої зобов'язання, в основі якої лежить нестача у нього майнових активів для здійснення розрахунків із кредиторами. Така нездатність йменується назву неспроможністю (банкрутством). Державі і суспільстві вигідні високорозвинені економічні відносини, що тягнуть за собою створення та підтримання стабільної ринкової структури. Цілком логічним є правове регулювання відносин неспроможності (банкрутства), хоча ці відносини несуть економічний характер. На сьогоднішній день правовим системам світу відомі різні механізми правового регулювання економічної неспроможності, що виражається у законодавствах країн світу.

З часів набуття незалежності України, законодавці, теоретики та практики намагаються покращити інститут та систему банкрутства, спрямовану на регулювання відносин неспроможності (банкрутства). Тому актуальність дослідження проявляється у існуванні неоднакового застосування норм права в аналогічних спорах у справі про банкрутств; необхідності упорядкування судової практики вирішення спорів між учасниками провадження у справі про банкрутство; невиправданого затягування судового провадження у справах про банкрутство, що іноді затягується на роки та десятиріччя; недобросовісності

намірів кредиторів щодо боржника; проблеми вчасного виявлення кризових явищ та запобігання неплатоспроможності; також детальне вивчення тонкощів правового регулювання допоможе коригувати розуміння його ролі в економіці держави та слугуватиме інструментом подальшого покращення практичних підходів до процесу відновлення платоспроможності боржника та запобігання банкрутства.

Стан дослідження: Над питанням банкрутства, неплатоспроможності, відновлення платоспроможності, запобігання неплатоспроможності працювали такі науковці: Д.А. Опенько, В.С. Гордієнко, І.В. Булижин, О.М. Бірюков, О.О. Яковлев, М. Шинкар, Д.М. Касаткіна, О.М. Забродін, Г. Ф. Шершеневич, О.С. Суріна, Н.М. Лазарев, В. Радзивілюк, В.М. Папуцин, А.С. Абрамова, О.В. Духніч, І.В. Олександренко, Л.І. Іщук, П.Д. Пригуза, А.П. Пригуза, Д. Соколов.

Об'єкт: сукупність відношень теоретичних, наукових та практичних аспектів у дослідженні явищ неплатоспроможності та банкрутства.

Предметом є: конкретні зв'язки та відношення правового регулювання на законодавчому рівні та науково-практичного правового регулювання, які підлягають безпосередньому вивченню в даній роботі.

Мета: різностороннє дослідження правового регулювання неплатоспроможності та банкрутства, поняття банкрутства та неплатоспроможності, підстав виникнення та наслідків застосування механізму відновлення платоспроможності та визнання банкрутства, проведення аналізу функціонування інституту відновлення платоспроможності боржника.

Завдання, які поставлені перед нами – це дослідження та вирішення теоретичних питань правового регулювання банкрутства, а саме: розгляд сутності поняття та явища, процесів, подальше вдосконалення їх розуміння та вивчення, аналіз рівнів функціонування та визначення критеріїв ефективності; всебічне вивчення стану розвитку даної теми, її недоліків і труднощів, а також їх причин, наступні вивчення типових прикладів прогресивного досвіду; обґрунтування шляхів вирішення даної проблеми; розробка рекомендацій та пропозицій для наступного використання результатів дослідження.

РОЗДІЛ І. ПОНЯТІЙНИЙ АПАРАТ РОЗУМІННЯ БАНКРУТСТВА ТА НЕПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ.

1.1. Історичний аспект правового регулювання банкрутства та неплатоспроможності

Сучасне право черпає свої витoki ще з далеких минулих часів. Так, як і більшість правових інститутів, банкрутство існує ще з античних світів. Зародження грошово-кредитних відносин у Стародавньому світу підштовхнуло різні народи Давнього Сходу та античної цивілізації до створення регулювання відносин з неплатоспроможними боржниками, проте загалом у цей час була поширена особиста немайна відповідальність боржника: застосування фізичних карань, передача в заставу родичів боржника та його продаж у рабство [1, 414]. У праві Стародавнього Риму застосовувалася процедура, згідно з якою все майно неспроможного боржника переходило під контроль кредиторів. У римському праві ще до оформлення банкрутства як окремої сфери законодавства в межах виконавчого провадження існував спеціальний процес – *manus injectio*. Суд відповідного до свого рішення (*dies iusti*) міг дозволити неспроможному боржникові сплатити борг у строк 30 днів. Якщо боржнику не вдалося виконати зобов'язання, магістр (*addictio*) міг вирішити передати його кредиторів. Також за Законами Дванадцяти Таблиць передбачали передачу боржника кредитору для поміщення в колодки на 60 днів, після чого йому тричі робили пропозицію повернути борг і в разі відмови розрубали на частини за принципом *partes secare*. Пізніше покарання за неспроможність дещо пом'якшувалося – неспроможних боржників садили в кайдани, тримали в борговій ямі, позбавляли цивільних прав, вішали їм ошийники або прив'язували до стовпа ганьби, а також виносили покарання у формі ув'язнення до повного погашення боргу [2, 68; 3, 55; 4, 22].

У відносинах зрілого феодалізму в Європі право банкрутства було невід'ємною частиною системи кредитування, що поєднувало в собі захист як кредитора, так і не було згубним для боржника [3, 56]. У середні віки правове регулювання стало оформлюватися в окремі сфери законодавства. Перші закони метою було забезпечення превентивного впливу на торговельний обіг. З розвитком торгівлі поступово визнавалося, що неспроможність може статися й поза волі особи – внаслідок комерційної невдачі чи непереборної сили [4, 22].

В період формування централізованих держав з пануванням абсолютизму змінюється концепція розуміння неплатоспроможності як явища, що порушувало публічний правопорядок. Зловмисна неспроможність відрізнялася від випадкової. Ставлення до неплатоспроможності як до гальмування розвитку комерційного обороту створило напрям попередження правопорушень у сфері комерційного обігу [3, 56; 4, 22].

Після відходу від феодальних пережитків оновлене законодавство передбачало більш м'яке ставлення до особи боржника, що не ставило його перед судом як злочинця; а також забезпечення економічних інтересів кредиторів стало майно боржника. Наступне оновлення слідувало принципам гуманізації, якому слідує розмежування відповідальності фізичної особи та юридичної особи, затверджується думка про несення відповідальності лише обсягом свого майна. Майже до середини ХХ століття розвивалася ліквідаційна процедура, а у 1915 році Верховний суд США ухвалив рішення, що закріпило нову концепцію банкрутства: мета особистих банкрутств - надати боржнику шанс «почати заново, будучи вільним від зобов'язань і відповідальності, пов'язаних із невдачами в бізнесі» [1, 415; 3, 57].

Сучасний етап регулювання банкрутства бере початок із другої половини ХХ століття. Превентивний період змінював законодавство на сонові принципів «прощення боргу» та процесуального плюралізму, що передбачало процедуру відновлення платоспроможності, запровадження довірчого управління майном боржника.

Отже, явище банкрутства існує досить давно та набувало своїх сучасних ознак поступово разом із розвитком ринкових відносин.

1.1.1. Виникнення та розвиток процедур банкрутства в Україні

Розвиток неплатоспроможності в Україні не співпадає із періодизацією зарубіжної історії, тому що не було віднайдено ніяких письмових пам'яток правових звичаїв племен, що проживали на наших територіях. Починаючи з Київської Русі вже існували моменти регулювання відносин з неплатоспроможністю. Так, в Руській Правді встановлювалися норми, які вирішували наступні дії щодо боржників, які не могли віддати свої борги: могло бути стягнуте його майно, а також боржник нерідко ставав предметом стягнення, тобто його продавали, а кошти, що отримані з продажу розподіляли між кредиторами [5, с. 141].

Під час монголо-татарської навали жодних джерел щодо існування актів про неплатоспроможність залишено не було. У пізніх редакціях Руської Правди, що діяли частково аж до XVI ст., виділялось як випадкове банкрутство, так і навмисне з умовою наявності вини боржника. Якщо боржник довів, що він втратив своє майно за випадкового банкрутства, відбувалося звільнення від виконання майнового зобов'язання. У разі навмисного банкрутства боржник підлягав до відшкодування у повному обсязі майнової шкоди кредиторів, а в разі смерті боржника борг залишався до повернення його спадкоємцями в межах успадкованого майна [3, 56; 6, 69].

З XVI століття починається новий етап формування законодавчого закріплення норм, які регулювали банкрутство. Уже не допускалась особиста розправа або суд князя чи місцевого посадника. Так, Третій Литовський статут 1588 р. встановлював зобов'язання визнання особи неплатоспроможною саме судом, хоча за умов процвітання феодалізму не було затребуваним ефективне правове регулювання відносин банкрутства [3, 56; 5, 143].

Наступний період припадає на XVIII століття, в якому значна частина українських земель перебувала в складі Російської імперії, у якій поняття неплатоспроможності й банкрутства з'явилися у 1729 р. у Вексельному статуті. Наступне регулювання зміцнювало свої позиції, створювало та удосконалювало законодавство.

Булижин І. В. вважає радянський етап ще одним на шляху розвитку законодавства про банкрутство на національному рівні, оскільки в 1920-ті рр. як поступ народу тимчасово було допущено нову економічну політику з деяким відродженням капіталістичних інститутів, то, відповідно, діяло законодавство про банкрутство [3, 57; 4, 23].

Сучасний етапом становлення вітчизняної сучасної концепції банкрутства починається із здобуттям Україною незалежності й поверненням до ринкової економіки. У 1991 році проголошена незалежність, а у 1992 році було прийнято Закон України «Про банкрутство». І лише 1999 р. до базового закону було внесено зміни, що навіть у назві відбили деяку зміну концепції: «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом». Тобто законодавець урахував світову тенденцію до попередження банкрутства, оздоровлення ринку.

У 18.01.2013 року здійснено нову редакцію Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом». В оновленому законі більш детально зазначені процедури санації боржника. Аналітики стверджують, що метою розроблення і прийняття Закону є вдосконалення процедур банкрутства, зменшення тривалості процедур, скорочення витрат на провадження у справах про банкрутство [7, 206].

Таким чином, у 1992 році в Україні було створено сучасний інститут банкрутства, розвиток якого продовжується по теперішній час.

1.2. Правове забезпечення регулювання банкрутства та неплатоспроможності.

Правове регулювання здійснюється міжнародними договорами, законами України, підзаконними нормативно-правовими актами, рішеннями Європейського суду з прав людини, правотворчістю Вищого господарського суду України, судовою практика господарських судів.

До міжнародно-правових договорів слід віднести:

Загальні:

- Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод;
- Міжнародний пакт ООН про економічні, соціальні та культурні права;
- Міжнародний пакт про громадянські та політичні права;

Галузеві:

- Конвенція країн СНД про правову допомогу і правові стосунки у цивільних, сімейних і кримінальних справах;
- Договір між Україною та Кореїською Народно-Демократичною Республікою про правову допомогу в цивільних та кримінальних справах;

Спеціальні:

- Директива 2001/17/ЄС про реорганізацію та ліквідацію страхових організацій;
- Директива 80/987 про наближення законодавства держав – членів ЄС у сфері захисту прав працівників у разі неспроможності їх роботодавця;
- Типовий Закон ЮНСІТРАЛ (Комісія ООН з права міжнародної торгівлі) “Про транскордонну неспроможність” від 15 грудня 1997 року;
- Регламентом Ради (ЄС) «Про провадження у справах про неплатоспроможність» від 29 травня 2000 року № 1346/2000 та інші).

Правове регулювання на законодавчому рівні здійснюється такими нормативно-правовими актами:

1. Конституція України;
2. Цивільний кодекс України;
3. Господарський кодекс України;
4. Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом»;
5. Господарський процесуальний кодекс України;
6. Закон України «Про міжнародне приватне право»;
7. Закон України «Про міжнародні договори України»;
8. Закон України «Про управління об'єктами державної власності»;
9. Закон України «Про особливості управління об'єктами державної власності в оборонно-промисловому комплексі»;
10. Закону України «Про іпотечні облігації».

Та підзаконними нормативно-правовими актами:

1. Постанова КМУ № 38 від 30 січня 2013 року "Про затвердження Порядку погодження умов і порядку проведення санації державних підприємств до порушення провадження у справі про банкрутство за рахунок небюджетних джерел фінансування";
2. Постанова КМУ №339 від 15 травня 2013 року «Про реалізацію статті 85 Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом»,
3. Постанова КМУ №244 від 01 квітня 2013 року «Про затвердження Порядку відчуження у процедурі санації майна боржника шляхом заміщення активів»;
4. накази Міністерств та органів управління майном боржника про затвердження порядку погодження планів санації, мирових угод, переліків ліквідаційної маси, порядок вибору організатора аукціону та проведення прилюдних торгів та інші нормативно-правові акти.

Правотворчість Вищого господарського суду України:

1. Постановою ВГСУ від 17.12.2013 № 15 «Про затвердження Положення про порядок проведення санації до порушення провадження у справі про банкрутство», (прийнята відповідно до статей 5, 6 Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом», яка встановлює порядок та умови досудової санації, що суперечить зазначеним нормам Закону, однак є обов'язковими в силу безпосередніх вказівок цих же норм);
2. Постановою ВГСУ від 14.07.2016 №8 «Про затвердження нової редакції Положення про автоматизовану систему з відбору кандидатів на призначення арбітражного керуючого у справах про банкрутство» (яка прийнята відповідно до частини 1 статті 114 Закону та додатково погоджена із Міністерством юстиції, що виконує повноваження державного органу з питань банкрутства).

Важливими є усі вище наведені правові акти, але спеціальним законодавчим актом, що регулює провадження у справах про банкрутство є виключно Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом», частиною 1 статті 2 якого встановлено, що провадження у справах про банкрутство регулюється цим Законом, Господарським процесуальним кодексом України, іншими законодавчими актами України. Саме тому господарські суди, приймаючи рішення у справах про банкрутство, майже не здійснюють посилання на норми Господарського кодексу України, а керуються виключно нормами Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» [8; 9].

1.3. Поняття, ознаки, функції, принципи банкрутства (неплатоспроможності)

Пояснення поняття та з'ясування змісту явища банкрутства та неплатоспроможності дасть змогу зрозуміти його суть та місце у системі господарських відносин.

Досліджуючи юридичну літературу можна знайти думку, що слово «банкрутство» утворилося в середньовічних містах Італії, адже у той час на північних територіях цієї країни були добре розвинуті фінансові відносини. Також можна вважати, що слово походить від «bank broken» або «bench broken», що в перекладі на українську означає «перевернутий стіл (лавка)», на якому торгував торгівець або проводив обмін валют. Клієнти, які ставали банкрутами, перевертали стіл на знак протесту [3, 55].

Сучасні законодавці різних країн разом з категорією банкрутства паралельно використовують поняття неплатоспроможності. В англійському та французькому законодавстві поняття базується на недостатності ліквідних активів боржника, а в Німеччині поряд з критерієм неплатоспроможності використовується і критерій неоплатності – «надлишкова заборгованість», який є додатковою підставою для провадження у справі про банкрутство та підставою для вибору конкретної процедури – ліквідаційної чи реабілітаційної [10, с. 26].

Приміром, за Г. Ф. Шершеневичем, неспроможність – це стан недостатності майна боржника для задоволення вимог кредиторів, а банкрутство – необережне або умисне завдання неспроможним боржником шкоди кредиторам шляхом зменшення чи приховання майна [11, с. 151].

За методичними рекомендаціями з аналізу і оцінки фінансового стану підприємств «банкрутство - неспроможність підприємства платити за своїми борговими зобов'язаннями. Банкрутство може бути зумовлене конкуренцією, некомпетентним управлінням, біржовими спекуляціями тощо» [13].

Суріно О.С. зазначає такі думки: банкрутство - одна з юридичних підстав ліквідації підприємства, яка виявляється у неспроможності суб'єкта підприємницької діяльності задовольнити у встановлений для цього термін пред'явлені йому кредиторами вимоги і виконати зобов'язання перед бюджетом. Також Є. М. Андрушак [12, с. 31] зазначає, що банкрутство – це визнане судовими органами незадовільне господарське становище фізичної чи юридичної особи, ознакою якого є припинення розрахунків за зобов'язаннями через нестачу активів у ліквідній формі. Важливим є те, що основною метою банкрутства виступає не ліквідація підприємства, а задоволення вимог кредиторів через визнання боржника банкрутом.

Лазарєв Н.М: «Банкрутство є унікальним правовим механізмом вирішення проблем заборгованості приватної особи шляхом визнання цієї особи неспроможною» [14, 365].

Сукрушева Г.О. та Папуцин В.М. на основі порівняння визначень у законодавчих актах та працях науковців дають власне визначення: банкрутство підприємства – це наслідок глибокої фінансової кризи підприємства, що приводить до відмови фінансувати основну поточну діяльність у зв'язку з відсутністю коштів, та відмова сплачувати за власними борговими зобов'язаннями, що є підставою для ліквідації підприємства [17, 684].

На нашу думку банкрутство – це наслідок глибокої фінансової кризи, де система дій щодо управління якою не змогла добитись позитивних результатів, в результаті чого виникає неплатоспроможність. З іншого боку в разі умисного банкрутства чітко прослідковуються діяння або без діяння, наслідками яких є теж неплатоспроможність.

Ми вважаємо, що передує банкрутству неплатоспроможність – це стан, за якого суб'єкт підприємницької діяльності невстані виплатити борги на вимогу кредитора, яке тягне за собою заходи відновлення платоспроможності або ліквідаційної процедури.

Законодавчо закріплене поняття «неплатоспроможність» міститься у Законі України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання

його банкрутом» - неспроможність боржника виконати після настання встановленого строку грошові зобов'язання перед кредиторами не інакше, як через відновлення його платоспроможності. За цим ж Законом грошове зобов'язання - зобов'язання боржника сплатити кредитору певну грошову суму відповідно до цивільно-правового правочину (договору) та на інших підставах, передбачених законодавством України [8].

За Господарським кодексом «банкрутство» - «це нездатність боржника відновити свою платоспроможність та задовольнити визнані судом вимоги кредиторів інакше як через застосування визначеної судом ліквідаційної процедури [10]. Спеціальний закон визначає банкрутство як «визнана господарським судом неспроможність боржника відновити свою платоспроможність за допомогою процедур санації та мирової угоди і погасити встановлені у порядку, визначеному цим Законом, грошові вимоги кредиторів не інакше як через застосування ліквідаційної процедури» [8].

У Методичних рекомендаціях НБУ щодо застосування комерційними банками Закону України «Про банкрутство» визначено: «Банкрутство – це неспроможність юридичної особи – суб'єкта підприємницької діяльності у встановлений строк задовольнити вимоги кредиторів, повернути кредити банку та забезпечити обов'язкові платежі до бюджету [17].

На малюнку 1 наведено головні ознаки банкрутства (неплатоспроможності):

Малюнок 1.

На нашу думку, слід врахувати функції інституту банкрутства[15, 24]:

1. Оздоровча функція - передбачає застосування заходів оздоровлення фінансового становища неплатоспроможного боржника не тільки у розпочатій процедурі банкрутства у суді, але й за допомогою судових процедур;

2. Задовільна функція - виражена у введенні стосовно майна боржника особливий правовий режим, який має на меті пропорційне задоволення вимог кредиторів.

3. Превентивна функція призначена для спонукання суб'єктів господарювання до ефективного та сумлінного ведення своїх справ та до своєчасного запобігання стану неплатоспроможності. Опора ставиться у тому, що суб'єкт господарювання повинен усвідомлювати те, що нераціональне керівництво своїми справами може призвести до позбавлення своєї справи, доброго ім'я та втягнення в довготривале судове провадження. Загроза втрати бізнес та витратити кошти на судовий процес є значним економічним стимулом, який спонукає суб'єкта господарювання докладати максимум зусиль на підтримку належного економічного стану своєї справи.

4. Каральна функція слідує з того, що існують фактичні незмінні обставини, при яких неплатоспроможний боржник не в змозі погасити вимоги кредиторів фінансовими активами і внаслідок порушеного провадження банкрутства до нього застосовують заходи, що суттєво обмежують у його правах та відсторонюють від майна – це означає позбавлення права управляти належним майном та відповідною підприємницькою справою.

Принципи права банкрутства (неспроможності) можливо вивести із аналізу правових норм, які регулюють відносини банкрутства (неспроможності), що надані в Законі України "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом". Важливість принципів інституту банкрутства (неспроможності) у тому, що це основні засади, відправні ідеї, яким притаманна універсальність, найвища імперативність та загальна значущість. Знання принципів дозволяє орієнтуватися законодавстві пробанкрутство (неспроможність), вірно

тлумачити та застосовувати на практиці його окремі норми, а також вирішувати питання, на які нема прямої відповіді у діючому законодавстві. На основі поданих В. Радзивілюком основних принципів українського права банкрутства (неспроможності) сформуємо наступний перелік [15, 25]:

- принцип досудовго оздоровлення неплатоспроможного суб'єкта;
- принцип надання спроможності приватним боржникам поновити або реконструювати свою діяльність;
- принцип захисту правової й адміністративної структур від наступного пришвидшеного ходу руйнування підприємства і виникнення спорів;
- принцип реалізації відносин банкрутства (неспроможності) у певній процесуальній формі (у рамках провадження у справі про банкрутство);
- принцип використання нормативно закріплених процедур банкрутства до неплатоспроможного боржника;
- принцип впровадження та реалізації процедур банкрутства під контролем державних органів;
- принцип відкриття провадження у справі про банкрутство при наявності необхідної та достатньої сукупності формальних та матеріально – правових фактів чітко визначених законодавчими приписами;
- принцип наявності до боржника вимог декількох кредиторів (колективного або асоційованого кредитора) або принцип збігу вимог кредиторів на майно боржника;
- принцип усунення випадкових привілеїв одного кредитора перед іншими кредиторами боржника. Кредитори наділяються можливістю здійснювати свої права у порядку, який визначений законом;
- принцип рівномірного та розмірного задоволення вимог усіх кредиторів кредиторів неспроможного боржника із належного йому майна;
- принцип визначення більшості кредиторів не їх кількістю, а розміром їх вимог;

- принцип обмеження правомочностей боржника (банкрута) щодо належного йому майна та незалежного керування справами боржника (банкрута) (за виключеннями встановленими законом);

- принцип єдиного, неподільного об'єкту задоволення;

- принцип задоволення вимог кредиторів лише у грошовій формі.

РОЗДІЛ II. ЗАСТОСУВАННЯ ІНСТИТУТУ ВІДНОВЛЕННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ БОРЖНИКА.

2.1. Виникнення та причини неплатоспроможності (банкрутства)

Сьогоднішній стан української економіки не дає змоги розвиватись суб'єктам господарювання на такому рівні як в розвинутих країн світу. Важливими факторами є не тільки корупція та проведення антитерористичної операції на сході, а ще й недостатні навички ведення бізнесу та найголовніше невміння подолання труднощів, які постають після здійснення неблагополучних ризикових рішень, або які постають в умовах складних економічних відносин.

Ми погоджуємось з твердженням Сукрушева Г.О. Папуцин В.М., що на ринковій економіці банкрутство є закономірним явищем, адже збиткові, неефективні та неплатоспроможні підприємства припиняють свою діяльність через відповідні фактори, хоча сьогодні і рентабельні підприємства в скрутному фінансовому становищі [16, 683].

Майбутнє збанкрутіле підприємство характеризується тривалим нестабільним станом фінансів та неефективним їх використання. Визначення ймовірності настання банкрутства підприємства проводиться на аналізі його фінансового стану. Під час проведення аналізу фінансово-господарського стану підприємств беруться до уваги такі показники:

- показники оцінки стану основних засобів та ресурсів;
- показники оцінки ліквідності;
- показники оцінки фінансової стійкості;
- оцінка рентабельності [18].

Більшість науковців сходяться в своїх думках щодо проблем банкрутства українських підприємств. На їх основі вкажемо власний перелік таких:

- недосконалість нормативно-правових приписів щодо регулювання інституту банкрутства, що вимагає доопрацювання, навіть після проведеного реформування;

- відсутність будь-яких відкритих статистичних та аналітичних даних щодо динаміки банкрутства підприємств в Україні (за виключенням платних джерел інформації) для реальної та об'єктивної оцінки масштабності явища неплатоспроможності та розуміння нагальності вирішення питання;

- відсутність інформаційно-консультативної діяльності на тематику запобігання виникненню неплатоспроможності зі сторони державних органів;

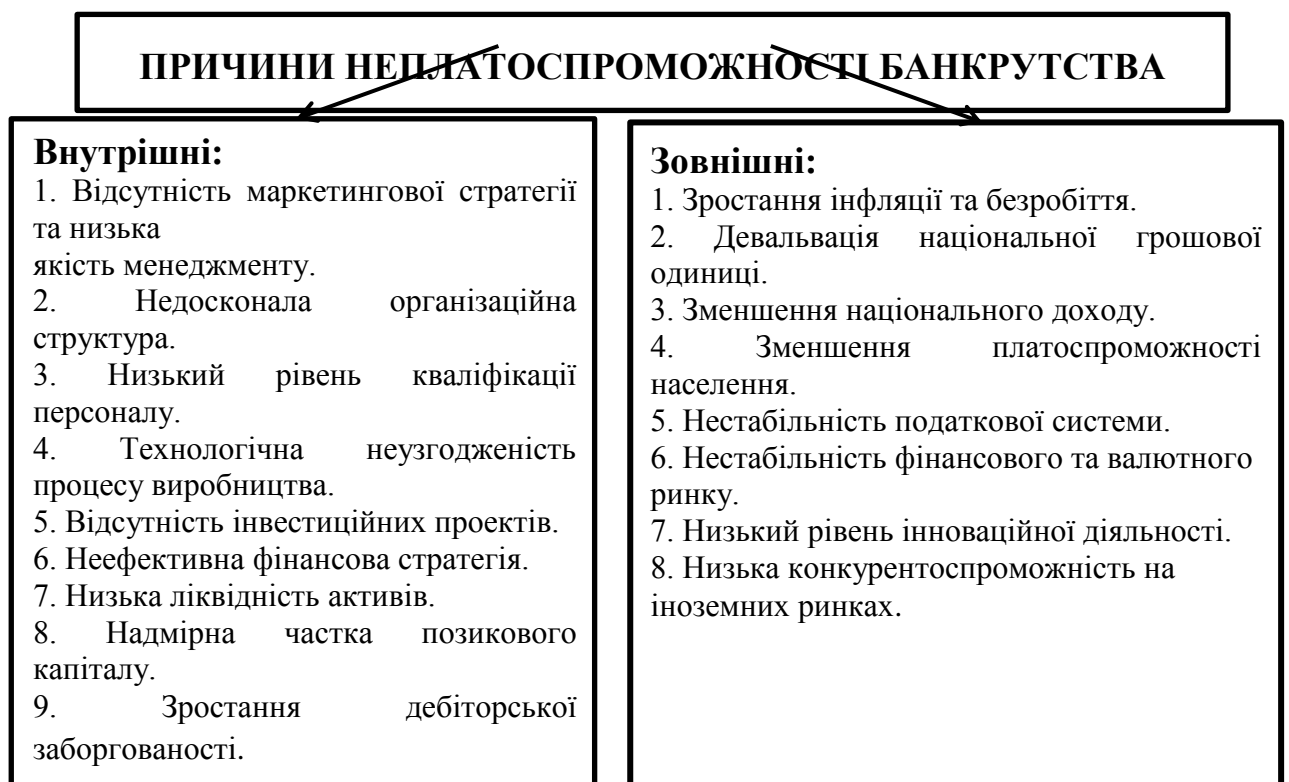
- відсутність методики визначення та запобігання банкрутства підприємств за видами економічної діяльності;

- недостатній контроль держави щодо рівня банкрутства підприємств в Україні та здійснення заходів щодо його зниження;

- відсутність допомоги від держави неплатоспроможним підприємствам приватної форми власності;

- недостатність коштів і кваліфікованих фахівців для формування відокремлених антикризових підрозділів на підприємстві [19, 65; 20, 1093].

Ми вважаємо, що потрібно розглянути перелік внутрішніх і зовнішніх причин банкрутства Олександренка І.В. Малюнок 2. [21, 225]:

Малюнок 2.

На нашу думку, створення ідеальної системи управління, чітко реагуючої на зміни прогресу зовнішнього та внутрішнього середовища, розвиток і конкурентоспроможність партнерів, яка б здійснювала створення та закріплення оптимальних трудових, матеріальних і фінансових ресурсів та, насамперед, своєчасне прийняття управлінських рішень оперативного та стратегічного значення – неможливе. Якщо говорити про нормальне існування підприємства в сучасних ринкових умовах, то необхідно зауважити науково-технічний революційний фактор, який невідомо як себе поведе з підприємствами, які не є виробниками/надавачами благ першої необхідності. Підприємство, залучаючи аналітиків, може передбачити і не допустити кризовий стан, але, все ж таки, необхідно сформувати адекватну реальним соціально-економічним процесам систему попередження, прогнозування та подолання банкрутства підприємства, адже цілком можлива здатність промислового виробництва до функціонування в умовах підвищеного ризику і загроз [16, 684; 20, 1093-1094].

Місце інституту відновлення платоспроможності (запобігання банкрутства) - завдяки йому відбувається доповнення до механізму регулювання та саморегулювання економіки. Неплатоспроможність підприємства передбачає обов'язок задовольнити вимоги кредиторів ще до початку судового розгляду, а також забезпечити обов'язкові платежі в бюджет і позабюджетні фонди [20, 1092].

2.2. Заходи запобігання виникнення банкрутства та позасудові процедури.

Заходи запобігання виникнення банкрутства та позасудові процедури передбачаються у Законі України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом».

Вживати своєчасних заходів для запобігання банкрутству боржника зобов'язані [8]:

- засновники (учасники, акціонери) боржника;
- власник майна (орган, уповноважений управляти майном) боржника;
- центральні органи виконавчої влади, органи Автономної Республіки Крим, органи місцевого самоврядування (в межах своїх повноважень зобов'язані).

У разі виникнення ознак банкрутства керівник боржника зобов'язаний надіслати засновникам (учасникам, акціонерам) боржника та(або) власнику майна (органу, уповноваженому управляти майном) боржника відомості щодо наявності ознак банкрутства.

Засновники (учасники, акціонери) боржника, власник майна (орган, уповноважений управляти майном) боржника, кредитори боржника, інші особи в межах заходів щодо запобігання банкрутству боржника можуть надати фінансову допомогу в розмірі, достатньому для погашення грошових зобов'язань боржника перед кредиторами, у тому числі зобов'язань щодо сплати податків і зборів (обов'язкових платежів), страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне та інше соціальне страхування і відновлення платоспроможності боржника (санація боржника до відкриття провадження (проваджень) у справі про банкрутство) [8].

З наведеного нами вище можна зрозуміти, що виникає різне розуміння тверджень у різних частинах статті, адже перша частина покладає обов'язок вживати своєчасних заходів, а наступна – можливість надати фінансову допомогу. Розглядаючи такі твердження, виникає питання про інші (нефінансові) заходи запобігання.

Запобігання банкрутству - сукупність дій, скерованих на підтримання здатності боржника виконувати господарську діяльність, за допомогою цивільно-правових методів. У нормі визначається необхідний перелік заходів та дій, які можуть втілювати учасники цивільних відносин самостійно у звичайному правовому режимі без участі Господарського суду. Тому

позасудові процедури – перелік засобів, що застосовуються для поновлення стану платоспроможності юридичної особи її власником, що передуює порушенню справи про банкрутство підприємства в суді [22].

Основним заходом запобігання банкрутства на періоді до відкриття провадження є досудова санація. За спеціальним законом «санація боржника до порушення справи про банкрутство - система заходів щодо відновлення платоспроможності боржника, метою якої є запобігання банкрутству боржника шляхом вжиття організаційно-господарських, управлінських, інвестиційних, технічних, фінансово-економічних, правових заходів відповідно до законодавства до відкриття провадження (проваджень) у справі про банкрутство [8].

Санацію можна трактувати як відновлення платоспроможності боржника за результатами надання боржнику фінансової допомоги, що мала місце до порушення провадження у справі про банкрутство. Важливу роль відіграє розмір фінансової допомоги, адже він повинен бути достатнім для відновлення платоспроможності боржника, тобто для погашення грошових зобов'язань боржника перед кредиторами, а також виконання інших зобов'язань [8; 22].

Санацію може здійснювати здійснювати:

- а) засновник (учасник, акціонер) боржника;
- б) власник майна (орган, уповноважений управляти майном) боржника;
- в) кредитор боржника;
- г) інші особи.

Боржник або кредитор мають право ініціативи відкриття процедури санації боржника до відкриття провадження (проваджень) у справі про банкрутство. Боржник і кредитор мають дійти згоди (письмово оформленої) щодо проведення санації боржника як до, так і після виникнення заборгованості боржника. Підставою проведення санації може бути правочин (договір), який містить грошове зобов'язання боржника [8]. План санації повинен бути

письмово погоджений усіма забезпеченими кредиторами та схвалений загальними зборами кредиторів боржника.

У разі надання боржнику фінансової допомоги він бере на себе відповідні зобов'язання перед особами, які надали таку допомогу, в порядку, встановленому законом.

Боржник або представник кредиторів, уповноважений загальними зборами кредиторів, протягом п'яти днів з дня схвалення кредиторами плану санації боржника до відкриття провадження (проваджень) у справі про банкрутство повинен подати до господарського суду за місцезнаходженням боржника заяву про його затвердження.

До заяви про затвердження такого плану санації додаються:

- 1) план санації;
- 2) протокол засідання загальних зборів кредиторів, на якому було прийнято рішення про схвалення плану санації;
- 3) список кредиторів із зазначенням їх найменування, поштової адреси, ідентифікаційного коду (номера) та суми заборгованості;
- 4) письмові заперечення кредиторів, які не брали участі в голосуванні чи проголосували проти схвалення плану санації, за їх наявності.

За подання заяви про затвердження плану санації боржника до відкриття провадження (проваджень) у справі про банкрутство справляється судовий збір.

Строк дії процедури санації боржника до відкриття провадження (проваджень) у справі про банкрутство не може перевищувати 12 місяців з дня затвердження судом відповідного плану санації та протягом дії цієї процедури не може бути порушено справу про банкрутство боржника за його заявою або за заявою будь-кого з кредиторів. Також протягом процедури санації боржника до відкриття провадження (проваджень) у справі про банкрутство діє мораторій на задоволення вимог кредиторів [8].

Якщо розглядати Малюнок 3., то стає зрозуміли існування трьох стадій, на яких діє інститут відновлення платоспроможності. Логічним з цього випливає, що такий інститут діє не тільки тоді, коли існують майбутні признаки

вразливості до виникнення неплатоспроможності та й тоді, коли є ознаки збанкрутілості; а ще й тоді, коли саме підприємство (власник його майна, керівник, кредитори, місцеве самоврядування, державні органи) націлене на попередження двох наступних процедур.

Малюнок 3. Джерело: Сукрушева Г.О. Папуцин В.М. Причини та наслідки банкрутства вітчизняних підприємств у сучасних умовах / Г. О. Сукрушева, В.М. Папуцин // Економіка та управління підприємствами: економіка і суспільство. – 2017. – Вип. № 9. – С. 682-686.

2.3. Судові процедури, які застосовуються щодо боржника

Відповідно до цього Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» щодо боржника застосовуються такі судові процедури банкрутства [8]:

1. розпорядження майном боржника;
2. мирова угода;
3. санація (відновлення платоспроможності) боржника;

4. ліквідація банкрута.

Загальний порядок передбачає застосування процедури розпорядження майном з подальшим переходом до процедур санації, ліквідації або мирової угоди. Боржник, щодо якого були застосовані судові процедури банкрутства, вважається особою, що не має неврегульованих грошових зобов'язань.

Процедури відновлення платоспроможності проявляються у розпорядженні майном боржника, підписанні мирової угоди та санації боржника, що називають заходами щодо недопущення банкрутства боржника, тобто це законодавчо передбачена можливість припинення провадження у справі задля відновлення платоспроможності боржника.

Зауважимо на тому, що при відкритті провадження (проваджень) у справі про банкрутство вводиться мораторій на задоволення вимог кредиторів - зупинення виконання боржником грошових зобов'язань і зобов'язань щодо сплати податків і зборів (обов'язкових платежів), термін виконання яких настав до дня введення мораторію, і припинення заходів, спрямованих на забезпечення виконання цих зобов'язань та зобов'язань щодо сплати податків і зборів (обов'язкових платежів), застосованих до дня введення мораторію.

Дія мораторію на задоволення вимог кредиторів не поширюється на вимоги поточних кредиторів; на виплату заробітної плати та нарахованих на ці суми страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне та інше соціальне страхування; відшкодування шкоди, заподіяної здоров'ю та життю громадян; на виплату авторської винагороди, аліментів, а також на вимоги за виконавчими документами немайнового характеру, що зобов'язують боржника вчинити певні дії чи утриматися від їх вчинення. Очевидно, що це неабияка можливість боржнику направити грошові активи під час ведення своєї діяльності при відкритому провадженні для задоволення вимог першочергових кредиторів [8].

Спеціальний закон надає чітке визначення «розпорядження майном» - система заходів щодо нагляду та контролю за управлінням і розпорядженням майном боржника з метою забезпечення збереження, ефективного

використання майнових активів боржника, проведення аналізу його фінансового становища, а також визначення наступної оптимальної процедури (санації, мирової угоди чи ліквідації) для задоволення в повному обсязі або частково вимог кредиторів [8].

Здійснення розпорядження майном покладається на особу - розпорядника майном боржника. Така особа повинна відповідати таким характеристикам:

- 1) фізична особа;
- 2) наявність ліцензії арбітражного керуючого;
- 3) не є заінтересованою особою стосовно боржника та кредиторів
- 4) призначається суддею (після порушення провадження у справі про банкрутство);

Основними функціями процедури розпорядження майном слід вважати: регулятивну, контрольну-наглядову, забезпечувальну й аналітичну. Суть функцій полягає в упорядкуванні матеріальних та процесуальних правовідносин між сторонами та учасниками процедури, забезпечуючи захист прав та інтересів як кредиторів, так і боржника [26, 19].

Процедура розпорядження майном ставить перед собою такі завдання:

- 1) виявити, демаскувати та зберегти майно боржника;
- 2) знайти та повідомити кредиторів;
- 3) скласти та затвердити реєстр грошових вимог кредиторів;
- 4) сформувати представницькі органи кредиторів (збори та комітет кредиторів);

5) прийняти рішення про перехід до наступної стадії процедури або про відновлення платоспроможності або про визнання господарюючого суб'єкта банкрутом.

Укладення мирової угоди між боржником і його кредиторами є одним з основних та сучасних механізмів правового регулювання в спосіб реалізації договірних заходів, метою яких є запобігання банкрутства й ліквідації боржника.

Під мировою угодою у справі про банкрутство розуміється домовленість між боржником і кредиторами стосовно відстрочки та/або розстрочки, а також прощення (списання) кредиторами боргів боржника, яка оформляється шляхом укладення угоди між сторонами. Мирова угода може бути укладена на будь-якій стадії провадження у справі про банкрутство. У процедурі розпорядження майном боржника мирову угоду може бути укладено лише після виявлення всіх кредиторів і затвердження господарським судом реєстру вимог кредиторів (типова форма мирової угоди у справі про банкрутство відображена в Додатку А). [8].

Реальний корисний результат складання мирової угоди між боржником та кредиторами виражається у можливості підприємства працювати далі у нормальному режимі. Згода між сторонами угоди передбачає прощення або пролонгування боргів. Мирова угода – це співпраця, за якої розробляється бізнес-план розвитку об'єкта, майбутня діяльність якого повинна сприяти ефективному розвитку економіки та, перш за все, майбутнім розрахункам з кредиторами [28, 203].

У спеціальному законі під санацією розуміється система заходів, що здійснюються під час провадження у справі про банкрутство з метою запобігання визнанню боржника банкрутом та його ліквідації, спрямована на оздоровлення фінансово-господарського становища боржника, а також задоволення в повному обсязі або частково вимог кредиторів шляхом реструктуризації підприємства, боргів і активів та/або зміни організаційно-правової та виробничої структури боржника [8].

Мета санації – усунення поточних збитків та усунення причин їх походження, поновлення або підтримання ліквідності й платоспроможності підприємств, зменшення всіх видів заборгованості, удосконалення структури оборотного капіталу та створення фондів фінансових ресурсів, необхідних для проведення санаційних заходів виробничо-технічного характеру.

Проведення санації супроводжується здійсненням експертної діагностики щодо фінансово-господарського стану підприємства, проводиться

аналіз його можливостей та недоліків у наступному функціонуванні на ринку. За причинно-наслідковим аналізом та його результати робиться висновок про санаційну перспективу підприємства, доцільність чи недоцільність санації. На основі дослідженого виробничого потенціалу підприємства (питання про його руйнування, втрачений ринок збуту продукції, задовільність структури балансу) затверджується рішення або про подальше намагання зберегти підприємство, або про його консервацію та ліквідацію [23].

Перед кредиторами стоїть обов'язок визначити ті фактори, що є найголовнішими питаннями щодо проведення санації, зокрема, погодити кандидатуру керуючого санацією, вибору інвестора та схвалити запропонований план санації (типова форма плану санації боржника у справі про банкрутство відображено у Додатку Б).

Процедура санації запроваджується за присутності таких умов:

- згода власника (органу, уповноваженого управляти майном боржника) повинна бути виражена у письмовій формі;
- згода кредиторів – у письмовій формі;
- загальна сума вимог кредиторів повинна перевищувати 50% кредиторської заборгованості боржника згідно з даними його бухгалтерського обліку;
- затверджений план санації з такими характеристиками: письмова форма погоджений; згода усіх забезпечених кредиторів; схвалений загальними зборами кредиторів боржника.
- збори кредиторів скликаються боржником шляхом письмового повідомлення усіх кредиторів за даними бухгалтерського обліку боржника [27, 50-51].

РОЗДІЛ ІІІ. ВІДНОВЛЕННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ПРИ ТРАНСКОРДОННІЙ НЕПЛАТОСПРОМОЖНІСТІ ТА БАНКРУТСТВІ.

Позитивним моментом є закладення норм регулюючих транскордонну неспроможність в окремому розділі нової редакції Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом», який називається «Процедури банкрутства, пов'язані з іноземною процедурою банкрутства».

Законодавчий акт пояснює явище «іноземна процедура банкрутства» - провадження у справі про банкрутство, що здійснюється в іноземній державі згідно з її законодавством [8]. Одночасно з тим згідно Типового закону ЮНСІТРАЛ «Про транскордонну неспроможність» «іноземне провадження означає колективне судове або адміністративне провадження - включаючи тимчасове провадження, - яке проводиться в іноземній державі відповідно до законодавчих актів, що стосуються неспроможності, і в рамках якого активи і ділові операції боржника підлягають контролю або нагляду з боку іноземного суду з метою реорганізації або ліквідації» [24].

В Україні на даний час немає вирішення багатьох питань та спеціальних правових положень в національному і міжнародному праві, а з цих спостережень стає зрозуміло, звідки складності та прогалини правового регулювання транскордонних банкрутств. Найпоширенішим аргументом є відсутність однакового правового регулювання транскордонної неспроможності з іншими державами. Це твердження торкається ряду ключових питань. Наприклад, коли порушуються незалежні провадження у справах про банкрутство у зацікавлених країнах або робляться спроби врегулювання боргів на основі принципу взаємності або міжнародної ввічливості [25].

Зважаючи на вище викладене, зрозуміло, що інститут відновлення платоспроможності боржника з транскордонним елементом є в складних правових умовах в Україні. Невирішеність напряду співпраці з іншими

державами не дає змогу цілком і без перешкод забезпечити право боржника на його оздоровлення. Застосування таких процедур як санація та мирова угода передбачають складність контакту усіх можливих кредиторів з судом та боржником.

Позитивним фактором членства України в Євросоюзі буде розвиток тенденції до поєднання та зближення вітчизняної моделі законодавства регулювання процедур відновлення платоспроможності до моделі розвинених держав. Але це не означає, що на сучасному етапі інтеграції ніяких дій не потрібно проводити. Тому, важливим є ініціювання створення групи науковці, практиків, щоб знайти напрям удосконалення інститут банкрутства так, аби було щонайменше колізій із міжнародним законодавством.

ВИСНОВКИ

З вище викладеного матеріалу можна зробити висновок, що інституту відновлення платоспроможності боржника притаманне регулювання специфічних суспільних відносини, які виникають у межах сфери регулювання банкрутства (неспроможності).

Інститут відновлення платоспроможності боржника містить у собі засоби добровільного саморегулювання відносин у сфері господарювання, при тому держава втілює в законодавчих актах такі принципи, що дозволяють як і кредиторам, так і боржнику задовольнити власні потреби співпрацюючи один з одним.

Правова база регулювання цього інституту є досить широкою, на чолі якої стоїть спеціальний закон, який має чітко сформульовані визначення та процедури.

Варто зазначити, що інститут відновлення платоспроможності був притаманний ще з зародження явища банкрутства у різних частинах світу, хоч і був наділений примітивними ознаками та формами його застосування.

В сучасному розумінні неплатоспроможності з'явився фактор добровільної згоди боржника на втручання у процес його підприємницької діяльності поза судовим провадженням. Проведення санації суб'єкта господарювання, який лише має намір стати боржником, або фактичного боржника здійснюється з метою уникнення можливого і прогнозованого стану неплатоспроможності, який вірогідно може виникнути при здійсненні господарської діяльності.

Підтвердження необхідності існування інституту відновлення платоспроможності виявляється в тому, що з визначень термінів «банкрутство» та «неплатоспроможність» та з виникнення їх причин прямо проявляється потреба відновлення діяльності підприємств, без яких настав би крах економіці держави.

Інститут відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом (інститут банкрутства) є відносно відособленою частиною галузі господарського права і невід'ємною ознакою правової системи держави з ринковою економікою. Ми вважаємо, цей правовий інститут має своїм основними призначеннями в українському законодавстві:

- захист інтересів неплатоспроможного боржника завдяки здійсненню досудових та судових процедур, передбачених законодавством про банкрутство;

- захист інтересів кредиторів шляхом здійснення не тільки провадження у справах про банкрутство, а й можливістю застосувати досудові процедури, які зазвичай є менш тривалими, ніж судові;

- захист інтересів працівників боржника до початку провадження у справах про банкрутство, а й також після відкриття такого;

- в крайньому випадку це вивільнення ринку від суб'єктів, нездатних вести господарську діяльність ефективно, що дає змогу почати спочатку.

Реалізація регулювання відносин неплатоспроможності має на меті відновлення платоспроможності боржника, врегулювання його боргів і запобігання банкрутству та ліквідації неплатоспроможного боржника.

Засобами відновлення платоспроможності боржника є:

1. досудова санація;
2. розпорядження майном боржника після відкриття провадження;
3. мирова угода, яка може бути підписана на будь-якому періоді провадження;
4. санація боржника при судовому провадженні.

На основі дослідження варто зазначити, що сьогодні законодавство не є спрямованим на ліквідацію боржника, а свій напрям тримає на те, щоб повернути боржника у його русло, дати можливість існувати на ринку і надалі, і отримавши із подоланих перешкод знання, використовувати їх на майбутнє.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Опенько Д.А. Історико-правова еволюція інституту банкрутства / Д.А. Опенько // Альманах права. - 2012. - Вип. 3.-С. 414-416.
2. Гордієнко В.С. Становлення та розвиток інституту неспроможності та банкрутства в деяких зарубіжних країнах / В.С. Гордієнко // Вісник Львівського університету: зб. наук, праць. Серія «Юридична». - 2007. - Вип. 44.-С. 68-74.
3. Булижин І.В. Історичний розвиток неплатоспроможності та банкрутства: компаративний аналіз світового й українського досвіду / І.В. Булижин // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція.- 2015. - № 17. - том 2. – 55-58.
4. Бірюков О.М. Банкрутство: від римського manus injectio до транскордонних банкрутств / О.М. Бірюков // Актуальні проблеми держави і права. – 2008. – 21-25.
5. Яковлев О.О. Становлення та історичні етапи розвитку інституту банкрутства в Україні / О.О. Яковлев // Університетські наукові записки. - 2010. - № 2(34). - С. 140-148.
6. Шинкар М. Гносеологічні підходи до змісту банкрутства (неспроможності) та примусової ліквідації банківських установ як інституту національного права / М. Шинкар // Підприємництво, господарство і право: господарське право і процес. – 2017. - №6. – С. 68-72.
7. Касаткіна Д.М. Розвиток інституту банкрутства в Україні / Д.М. Касаткіна // Економічні проблеми сталого розвитку : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті проф. Балацького О. Ф.: у 4 т. / за заг. ред. О. В. Прокопенко. – Суми: Сумський державний університет, 2013. – Т. 4. – С. 205-207.
8. Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом»: Закон від 14.05.1992 № 2343-ХІІ

- [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2343-12>
9. Забродін О.М. Джерела правового регулювання банкрутства державних підприємств в Україні / О.М. Забродін // Юридична наука і практика: пошук правової гармонії. – 2017. – Секція №4. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
http://legalactivity.com.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=1652%3A041017-10&catid=194%3A4-102017&Itemid=240&lang=ru
10. Господарський кодекс України: Кодекс від 16.01.2003 № 436-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
11. Шершеневич Г.Ф. Курс торгового права / Г. Ф. Шершеневич. – М. : Статут, 2003 – Т. I : Введение. Торговые деятели. – 480 с.
12. Суріна О.С. Правове регулювання банкрутства в Україні / О.С. Суріна // «Молодий вчений». – 2017. - №11(51). – С. 1010-1013.
13. Методичні рекомендації з аналізу і оцінки фінансового стану підприємств: рекомендації Центральної спілки споживчих товариств України від 28.07.2006 // Професійна юридична система МЕГА-НаУ. [Електронний ресурс] – Режим доступу:
<http://www.uazakon.com/big/text892/pg1.htm>
14. Лазарева Н.М Виникнення інституту неплатоспроможності суб'єктів господарювання та проблеми застосування законодавства про банкрутство під час кримінального провадження / Н.М. Лазарєв // Молодий вчений. - 2017. - № 8(48). – С. 364 – 368.
15. Радзивілюк В. Метод, принципи та функції права банкрутства (неспроможності) / В. Радзивілюк // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка: Юридичні науки. – 2010. - №82. – С. 23-25.
16. Сукрушева Г.О. Папуцин В.М. Причини та наслідки банкрутства вітчизняних підприємств у сучасних умовах / Г. О. Сукрушева, В.М.

Папуцин // Економіка та управління підприємствами: економіка і суспільство. – 2017. – Вип. № 9. – С. 682-686.

17. Методичні рекомендації НБУ щодо застосування комерційними банками Закону України «Про банкрутство» від 21.07.94 р. № 23012/105 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v_105500-94

18. Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства / Наказ Міністерства економіки України від 19.01.2006 № 14.

19. Питання сучасної науки і освіти: Матер. 7-ої міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (Київ, 11–13 липня 2011 р.) / Ін-т наук. прогнозування, Кримський ін-т економ. та господ. права, Поволзька акад. держ. служби та ін. – К.: ТК Меганом, 2011. – 82 с.

20. Абрамова А.С. Духніч О.В. Основні причини банкрутства підприємств України та заходи по запобіганню їх неплатоспроможності / А.С. Абрамова О.В. Духніч // «Молодий вчений». – 2017. - № 11(51). – С. 1092-1095.

21. Олександренко І. В. Основні причини банкрутства підприємств / І. В. Олександренко, Л. І. Іщук // Економічний форум. - 2015. - № 2. - С. 222-226.

22. Пригуза П. Д., Пригуза А. П. Науково-практичний коментар Закону України "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом" у редакції з 18 січня 2013 року (доктринальне тлумачення норм права неплатоспроможності та статей 1-21) / П.Д. Пригуза, А.П. Пригуза. - Херсон: Видавництво "ТДС". – 2013 . - 304 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/1510082757153/pravo/zahodi_schodo_zapobigannya_bankrutstvu_borzhnika_pozasudovi_protседuri

23. Економічна сутність санації підприємств. Класична модель фінансової санації / Економіка підприємств [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://osvita.ua/vnz/reports/econom_pidpr/22303/
24. Про транскордонну неспроможність: Типовий закон ЮНСІТРАЛ від 30.05.1997 / Відомості Верховної Ради України, 1997. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_877
25. Поняття та специфіка транснаціонального банкрутства (транскордонною неспроможності) / Лекція 17. Транснаціональне банкрутство (міжнародне конкурсне право) / Міжнародне приватне право // Studme.com.ua [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://studme.com.ua/173105247763/pravo/transnatsionalnoe_bankrotstvo_mezhdunarodnoe_konkursnoe_pravo.htm
26. Грудницька С. М. Питання удосконалення розпорядження майном боржника у процедурі банкрутства / С. М. Грудницька, С. В. Міньковський // Економіка та право. Серія : Право. - 2015. - № 2. - С. 17-24.
27. Татькова З. Санація як вихід із фінансової кризи / З. Татькова // Слово Національної школи суддів України. - 2013. - № 2. - С. 48-57.
28. Соболев Д. Інституційне забезпечення інституту банкрутства / Д. Соболев // Дослідження міжнародної економіки. - 2011. - Вип. 4. - С. 195-207.

ДОДАТКИ

Додаток А Типова форма мирової угоди у справі про банкрутство.

Додаток Б Типова форма плану санації боржника у справі про банкрутство.

Додаток А
ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства юстиції України
19.06.2013 № 1223/5

Типова форма мирової угоди у справі про банкрутство

“Схвалено”
Комітетом кредиторів
“ _____ ”
(найменування боржника)

“Схвалено”
Забезпеченими кредиторами *
_____
(найменування, код згідно з ЄДРПОУ (для юридичних осіб))

Протокол від _____ року № _____
Голова комітету
кредиторів

_____
(підпис) (П.І.
Б.)

_____
(посада) (підпис) (П.І.Б.)

_____
(дата) М.П.

“Погоджено” ¹

_____
(орган, уповноважений управляти майном)

_____
(посада) (підпис) (П.І.Б.)

_____
(дата) М.П.

Мирова угода
у справі № _____ про
банкрутство боржника _____,
(найменування боржника, код згідно з ЄДРПОУ)

порушеній _____
(найменування суду, дата порушення)

Мирова угода

_____
(місце укладення)

_____
(дата укладення)

I. Загальні положення

1.1. Боржник _____ в особі _____, який діє на
(найменування боржника, код згідно з ЄДРПОУ)

підставі _____, та
кредитори боржника в особі голови комітету кредиторів
_____, який діє на підставі _____.

(П.І.Б.)

1.2. Треті сторони у справі про
банкрутство

_____
(найменування та реквізити)

*

уклали мирову угоду у справі про банкрутство
 _____, порушеній _____ за
 (найменування боржника) (найменування суду, дата порушення)

заявою _____ з метою розрахунків з кредиторами та
 (реквізити)

відновлення платоспроможності боржника на умовах та в
 порядку, визначених цією мировою угодою.

II. Предмет мирової угоди

Мирова угода укладена щодо вимог, включених до реєстру вимог кредиторів,
 а саме: _____ *

III. Порядок і строки виконання зобов'язань боржника

3.1. Умови та порядок виконання зобов'язань боржника _____ *

3.2. Строки виконання зобов'язань боржника _____ *

IV. Прикінцеві та інші положення

_____ *

**Керівник
 боржника/арбітражний
 керуючий (керуючий санацією,
 ліквідатор), який виконує
 повноваження органів
 управління та керівника
 боржника**

_____

(підпис)

(П.І.Б.)

**Голова комітету
 кредиторів**

_____

(підпис)

(П.І.Б.)

Керівник третьої особи/суб'єкт підприємницької діяльності – фізична особа _____ 2
(підпис) (П.І.Б.)

Керівник органу державної податкової служби за місцезнаходженням боржника _____ 3
(підпис) (П.І.Б.)

* Кількість рядків визначається обсягом тексту.

¹ Для державних підприємств або підприємств, у статутному капіталі яких частка державної власності перевищує п'ятдесят відсотків.

² Якщо мирова угода містить умови про виконання зобов'язань боржника третьою особою.

³ Якщо умови мирової угоди передбачають розстрочку чи відстрочку або прощення (списання) боргів чи їх частин.

Додаток Б
ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства юстиції України 19.06.2013 № 1223/5

Типова форма плану санації боржника у справі про банкрутство

“Схвалено”

Комітетом кредиторів

“ _____ ”
(найменування боржника)

“Схвалено”¹

Зборами кредиторів

“ _____ ”
(найменування боржника)

Протокол від _____ року № _____

(підпис)

(П.І.Б.)

Голова комітету кредиторів

Протокол зборів

кредиторів від _____ року № _____

“Погоджено”²

(орган, уповноважений управляти майном)

(посада)

(підпис)
(П.І.Б.)

(дата)

.П.

М

“Затверджено”³

Забезпечені кредитори:

*

(найменування, код згідно з ЄДРПОУ (для юридичних осіб))

(посада)

(підпис)

(П.І.Б.)

(дата)

М.П.

План санації

(найменування боржника, код згідно з ЄДРПОУ)

справа про банкрутство № _____, порушена _____
(найменування суду, дата порушення)

I. Вступ (передмова)

План санації розроблено _____

(найменування арбітражного керуючого)

відповідно до Закону України “Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом”.

Метою плану санації є _____*.

II. Загальна інформація щодо справи про банкрутство

(найменування боржника, код згідно з ЄДРПОУ)

(дата порушення справи про банкрутство, номер справи про банкрутство, найменування суду, кредитор, який ініціює справу про банкрутство, дата

затвердження реєстру вимог кредиторів, загальний розмір вимог кредиторів тощо): _____*.

III. Загальна характеристика боржника (реквізити, види господарської діяльності, значення для економіки України, організаційна структура, частка державної власності тощо): _____*.

IV. Аналіз фінансової, господарської, інвестиційної діяльності боржника, його становища на ринках на дату порушення справи про банкрутство _____*.

V. Заходи з відновлення платоспроможності _____*.

VI. Погашення вимог кредиторів:

№ з/п	Найменування, код згідно з ЄДРПОУ (для юридичних осіб) кредитора	Вимоги кредитора (розмір та черговість)	Графік погашення вимог

*.

VII. Заходи щодо забезпечення охорони державної таємниці _____*.

VIII. Прогноз соціально-економічних наслідків проведеної санації: _____*.

IX. Прикінцеві положення (умови та порядок внесення змін до плану санації тощо) _____*.

Керуючий санацією _____

(підпис)

(П.І.Б.)

(дата)

Інвестор _____

и⁴

(підпис)

(П.І.Б.)

(дата)

* Кількість рядків визначається обсягом тексту.

¹ У разі схвалення плану санації боржника в процедурі розпорядження майном.

² Для державних підприємств або підприємств, у статутному капіталі яких частка державної власності перевищує п'ятдесят відсотків.

³ У разі наявності забезпечених кредиторів.

⁴ У разі наявності інвесторів.